

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Vladimíra Sládečka, soudkyně Vlasty Formánkové a soudkyně zpravodajky Milady Tomkové o ústavní stížnosti **Františka Čouky**, zastoupeného Mgr. Ing. Petrem Konečným, advokátem AK Konečný s. r. o., se sídlem Olomouc, Na Střelnici 1212/39, proti rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2013 č. j. 30 Cdo 3193/2012-184 a rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 5. 2012 č. j. 1 Co 47/2012-137, za účasti **Nejvyššího soudu a Vrchního soudu v Olomouci**, jako účastníků řízení, a **Jiřího Petřeka**, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2013 č. j. 30 Cdo 3193/2012-184 a rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 5. 2012 č. j. 1 Co 47/2012-137 bylo porušeno základní právo stěžovatele na svobodu projevu zakotvené v čl. 17 Listiny základních práv a svobod.

II. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2013 č. j. 30 Cdo 3193/2012-184 a rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 5. 2012 č. j. 1 Co 47/2012-137 se ruší.

O d ů v o d n ě n í :

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ve včasné podané ústavní stížnosti napadá stěžovatel shora označená rozhodnutí obecných soudů s tvrzením, že jimi došlo k porušení jeho ústavně zaručených práv, zejména pak práva na svobodu projevu dle čl. 17 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“).

2. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 1. 2012 č. j. 74C 36/2011-115 byla zamítnuta žaloba na ochranu osobnosti vedlejšího účastníka řízení (v řízení před obecnými soudy žalobce), směřující vůči stěžovateli (v řízení před obecnými soudy žalovanému). Žalobou podanou dne 20. 12. 2010 ve znění změny žaloby připuštěné usnesením soudu u jednání dne 8. 12. 2011 se vedlejší účastník z titulu ochrany osobnosti domáhal po stěžovateli zveřejnění omluvy v obecní tiskovině Bohuňovický zpravodaj a na webových stránkách www.bohunovice.org a náhrady nemajetkové újmy v penězích, kterou vyčíslil částkou 150.000 Kč, jakož i uložení povinnosti stěžovateli zdržet se v žalobě specifikovaných písemných či slovních tvrzení ve vztahu k vedlejšímu účastníkovi. V části zdržovacího nároku bylo řízení pro částečné zpětvzetí žaloby zastaveno.

3. Předmětem žaloby byly výroky stěžovatele směřující vůči vedlejšímu účastníkovi, starostovi obce Bohuňovice, uveřejněné v článku „Školní facka by asi byla třeba!“ v obecním zpravodaji Pohledy, ročník XX, č. 4/2010, vydávaném obcí Bohuňovice (později nahrazen „Bohuňovickým zpravodajem“). Vedlejší účastník v žalobě tvrdil, že výroky stěžovatele zasáhly do jeho osobnostních práv, byla jimi poškozena jeho čest a důstojnost v rodině, zaměstnání, mezi občany obce, ve společnosti i mezi přáteli.

4. Na základě odvolání vedlejšího účastníka řízení změnil Vrchní soud v Olomouci rozsudkem č. j. 1 Co 47/2012-137 ze dne 2. 5. 2012 zamítavý výrok soudu prvního stupně a rozhodl takto:

„Žalovaný je povinen jako zadostiučinění žalobci na svůj náklad zveřejnit v regionální publikaci „Bohuňovický zpravodaj“ vydávaný Obcí Bohuňovice, a to ve vydání nejbližší následujícím po nabytí právní moci rozsudku omluvu tohoto znění:

„OMLUVA starostovi obce“

V publikaci „POHLEDY“ ročník XX., č. 4/2010 na straně 30 a 31 na webových stránkách www.bohunovice.org byl zveřejněn můj příspěvek nadepsaný „Školní facka by asi byla třeba!“. V tomto svém příspěvku jsem napadl starostu obce pana Jiřího Petřeka tím, že jsem hodnotil jeho příspěvky slovy „bezobsažná megalomanská spoušť banalit“, či „tuny balastu“, označil jsem žalobce jako nezpůsobilého věcně seznamovat veřejnost s děním, z neschopnosti reflektovat události v nějakém kontextu tím, že není schopen oprostít článek od pragmatického a sobeckého „dnes a tady“ a všudypřítomného „já“, dále jsem uvedl, že se jedná o „moudra, která může plodit jen naprostý cynik a pitomec“, dále jsem uvedl, že starostu k jeho počínání vedla jedna velmi bohuňovická vlastnost, totiž sklon chovat se jako hovado“. Dále jsem uvedl „byla by vhodná nějaká osvícená diktatura v této oblasti, která by byla provázena i tresty tělesnými, něco na způsob lámání kolen [v citovaném článku bylo uvedeno „lámání kolem“ – pozn. ÚS]“. Za toto protiprávní chování a zásah do práv na ochranu osobnosti se panu Jiřímu Petřekovi omlouvám.

František Čouka“.

5. V části požadující zveřejnění omluvy na webových stránkách www.bohunovice.org bylo odvolací řízení pro částečné zpětvzetí odvolání zastaveno.

6. Odvolací soud v odůvodnění mj. uvádí, že „výkonem práva kritiky nedojde k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby jedině v případě, že jde o kritiku právem přípustnou, resp. kritiku oprávněnou. Ta předpokládá, že nejsou překročeny meze věcné a konkrétní kritiky a současně, že je kritika přiměřená i co do obsahu, formy i místa, tj. že nevybočuje z mezí nutných k dosažení sledovaného a zároveň uznaného cíle. O věcnou kritiku nejde, vychází-li z nepravdivých podkladů a dovozuje-li z těchto nepravdivých podkladů vlastní hodnotící úsudky znevažujícího charakteru“. K článku stěžovatele pak odvolací soud uvádí, že pokud stěžovatel reagoval na článek (úvodník) starosty z předchozího čísla zpravodaje, pak „nejde o kritiku tohoto úvodníku, natož tak kritiku věcnou, oprávněnou a přiměřenou“, resp. že článek stěžovatele „postrádá jakoukoli věcnost, jeho obsah je nestranné osobě těžko pochopitelný, je útočný, mající za cíl zesměšnit a dehonestovat osobu žalobce“.

7. Odvolací soud dále mimo jiné uvádí, že je právem starosty obce zrekapitulovat výsledky svého působení a připomenout veřejnosti akce, které byly za uplynulé volební období pod jeho vedením dokončeny, aby veřejnost mohla posoudit naplnění jeho předvolebních slibů. Pokud je takto prováděna rekapitulace dosažených výsledků a jedná-li se o úspěšného starostu, může být výčet splněných úkolů obsáhlý. Pokud však stěžovatel (žalovaný) hodnotil uvedený projev starosty slovy jako „bezobsažná megalomanská spoušť banalit“, „tuny balastu“, resp. označil starostu jako nezpůsobilého věcně seznamovat veřejnost s děním, či neschopného reflektovat události v nějakém kontextu tím, že není schopen oprostít článek od pragmatického a sobeckého „dnes a tady“ a všudypřítomného „já“, jde podle odvolacího soudu o hodnocení „nepřiměřené svou formou s cílem zesměšnit informace výsledcích práce vedlejšího účastníka a jeho spolupracujícího týmu“.

8. Dovolání stěžovatele směřující proti rozsudku odvolacího soudu bylo rozsudkem Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 3193/2012-184 ze dne 31. 1. 2013 zamítnuto. Dovolací soud neshledal na postupu ani závěrech odvolacího soudu vady, výslovně pak uvádí, že „pravdivost tvrzení žalovaného o žalobci v předmětném článku nebyla podle odvolacího soudu prokázána“, resp. že „z napadeného rozhodnutí vyplývá, že odvolací soud se otázkou vztahu uplatněného práva na ochranu osobnosti s právem kriticky vyjadřovat své názory, přílehavě a zákonu odpovídajícím způsobem zabýval, přičemž skutkové okolnosti případu svědčí i o správnosti jeho závěru o opodstatněnosti žaloby“.

II. Argumentace stěžovatele

9. Stěžovatel v ústavní stížnosti napadá rozsudky odvolacího i dovolacího soudu, přičemž tvrdí, že se předmětnými výroky, za které je povinen se vedlejšímu účastníkovi omluvit, navíc vytrženými zcela z kontextu a souvislostí, nedopustil žádného protiprávního chování ani zásahu do práv na ochranu osobnosti vedlejšího účastníka. Dovojuje tak, že rozsudky obou soudů porušily jeho právo na svobodu projevu. Zdůrazňuje, že jeho článek byl reakcí na článek starosty obce (vedlejšího účastníka), přičemž jak článek starosty obce, tak následná reakce stěžovatele, byly zveřejněny v obecním periodiku, který vydává obec Bohuňovice, jejíž je právě vedlejší účastník starostou. Stěžovatel dále tvrdí, že svůj článek pouze nabídl ke zveřejnění, přičemž obecní periodikum nebylo povinno jej publikovat.

10. K obsahu textu pak stěžovatel výslovně uvádí, že se jednalo o běžnou kritiku „politika“ v reakci na text jeho uveřejněného článku, která podle stěžovatele, byť v určité nadsázce, nevybočila z mezí ještě věcné kritiky používané v politice a určité přiměřenosti v oblasti kritiky v politice, a to i vzhledem k poměrům v České republice, když za určitou běžnou míru lze považovat například i projevy politiků v obou sněmovnách Parlamentu ČR, které jsou dokonce přenášeny „státní“ televizí, často i v přímém přenosu či opakovaně, aniž by toto bylo vyhodnocováno jako protiprávní chování a zásahy do práva na ochranu osobnosti. Dále stěžovatel uvádí, že se jednalo o kritiku „v oblasti politiky a způsobu práce a vyjadřování politika“, navíc též v reakci na kritiku vedlejšího účastníka vůči stěžovateli a jeho kolegům z opozice, a to vše v souvislosti s poměry v obci. Vedlejší účastník ve svém článku, na který stěžovatel reagoval, napadá dle stěžovatele velmi nevybíravě celou řadu lidí včetně stěžovatele, nejednalo se tedy pouze o „nějaká konstatování či prezentaci, jak uvádí v odůvodnění odvolací soud, ale také o cílenou polemiku ve vlastním periodiku s politickými odpůrci,

keré v článku staví do velmi negativního světla zavádějícími údaji, aniž by měli možnost na to nějak přímo reagovat“. Tak jako je právem vedlejšího účastníka jako politika zrekapitulovat výsledky svého působení, je právem stěžovatele zhodnotit a případně zkritizovat tuto jeho rekapitulaci, zvláště když sám v této své „rekapitulaci“ napadá stěžovatele, ale i další odpůrce v obci.

11. Stěžovatel v ústavní stížnosti vysvětluje důvody pro volbu konkrétních výroků, za které je povinen se omluvit, a setrvává na oprávněnosti jím vyslovené kritiky. U některých výroků („lámání kolem“) šlo podle něj o nadsázku. Zdůrazňuje, že v jeho článku šlo o názory a hodnocení týkající se projevu starosty obce, kdy se názory mohou z povahy věci lišit. Má za to, že obě napadená rozhodnutí výrazně omezují možnosti politické kritiky ve formě hodnocení činů či projevů politických představitelů. Volbu některých expresivních výrazů zdůvodňuje tím, že reagoval na vyjádření vedlejšího účastníka, který ve svém článku nevhodně zmínil těžkou nemoc jednoho ze svých politických odpůrců v obci, pana M. F. Stěžovatel má za to, že forma jeho kritiky „odpovídala hrubosti žalobce“.

12. Stěžovatel dále tvrdí porušení práva na spravedlivý proces, neboť podle něj odvolací soud nesprávně posoudil přípustnost dalších skutkových tvrzení a důkazních návrhů v odvolacím řízení, nesprávně „vyřešil otázku důkazních břemen“, nedostatečně právně posoudil odpovědnost vydavatele. Taktéž odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu považuje stěžovatel za nedostatečné s tím, že nemá oporu v provedeném dokazování.

III. Vyjádření účastníků řízení

13. Za Vrchní soud v Olomouci se vyjádřil předseda senátu JUDr. Vojtěch Brhel. Ve svém vyjádření uvádí, že tvrzení stěžovatele, že vydavatel, obci Bohuňovice, učinil pouze písemnou nabídku ke zveřejnění jeho reakce na článek žalobce, je tvrzením novým, které stěžovatel po celou dobu řízení před soudem prvního stupně i odvolacím soudem neuplatnil. Dále pak ve vyjádření rekapituluje, že stěžovatel svým článkem reagoval na úvodník starosty z předchozího čísla obecního periodika, přičemž článek stěžovatele byl zaměřený na určitou kritiku poměrů v obci Bohuňovice, zejména zastupitelstva a vedení obce. Tato reakce stěžovatele byla realizací ústavního práva stěžovatele na svobodu projevu a práva kritiky. V řízení bylo prokázáno, že stěžovatel je dlouhodobý kritik žalobce a jeho práce, a to od roku 2008. Článek žalovaného byl zveřejněn právě v období předvolební kampaně žalobce. V řízení byl vyslechnut svědek, člen redakční rady dřívějšího periodika Pohledy a současný šéfredaktor Bohuňovického zpravodaje, který potvrdil, že na veřejných zasedáních jsou neshody mezi žalobcem, tedy starostou obce, a žalovaným obecně známy. Občas se v článcích zveřejněných v obecním periodiku objevují názory občanů, jejichž obsahem je kritika veřejných funkcionářů obce, a v tomto se článek stěžovatele svým obsahem nevymykal. Odvolací soud ve svém rozhodnutí jasně konstatoval, že výkonem práva kritiky nedojde k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby jedině v případě, že jde o kritiku právem přípustnou, respektive kritiku oprávněnou. To předpokládá, že nejsou překročeny meze věcné a konkrétní kritiky a současně, že je kritika přiměřená co do obsahu, formy a místa, tedy že nevybočuje z mezí nutných k dosažení sledovaného a zároveň uznaného cíle.

14. Jak dále Vrchní soud uvádí, pokud stěžovatel reagoval na úvodník starosty z předchozího čísla obecního periodika článkem, který postrádal jakoukoliv věcnost, jehož obsah byl útočný, mající za cíl zesměšnit a dehonestovat osobu žalobce, pak jeho článek není kritikou tohoto úvodníku, natož pak kritikou věcnou, oprávněnou a přiměřenou. K tvrzení stěžovatele týkající se způsobu, jakým vedlejší účastník informoval o nemoci svého politického protivníka pana F., odvolací soud uvádí, že se s touto námitkou vypořádal ve svém rozhodnutí tak, že informace uváděné žalobcem o panu F. mají obecnou povahu a přiměřenou formu.

15. Vrchní soud dále připomněl, že již v průběhu odvolacího řízení poskytl účastníkům poučení o tom, že krajský soud poučil účastníky při přípravném jednání nesprávně (o posouzení věci v režimu tiskového zákona č. 46/2000 Sb.), ačkoli poté věc posoudil dle § 11 až 13 občanského zákoníku. Tvrzení stěžovatele o nepřijatelnosti dalších skutkových tvrzení a důkazních návrhů v odvolacím řízení za situace, kdy jej soud prvního stupně nesprávně poučil, že věc podléhá režimu tiskového zákona, není pravdivé. Vrchní soud odkazuje na protokol o jednání ze dne 2. 5. 2012, kde byli účastníci o právním vymezení daného sporu jasně odvolacím soudem poučeni, žalobce byl vyzván k doplnění tvrzení o skutečném zásahu článku žalovaného do osobnostní sféry a pracovního zařazení žalobce. Soud zopakoval důkazy provedené krajským soudem, neboť četl příspěvek žalovaného, kterým zasáhl do osobnostních práv žalobce. Ke čteným listinným důkazům neměli účastníci připomínky. Vzhledem k nedostatkům přípravného jednání vedeného krajským soudem, při němž byli účastníci nesprávně poučeni, že nárok žalobce bude posuzován podle tiskového zákona, bylo účastníkům dáno poučení podle § 119a a § 120 odst. 1 o. s. ř. Stěžovatel měl tedy i v rámci odvolacího řízení možnost navrhnout důkazy na svou obranu, nicméně uvedl, že pouze odkazuje na své vyjádření k žalobě a nic dalšího netvrdí a nehodlá ani prokazovat. Odvolací soud tedy procesní vady krajského soudu v rámci odvolacího řízení odstranil a stěžovatel, který byl v té době bez právního zastoupení, žádná nová skutková tvrzení ani důkazní návrhy neučinil. Pokud stěžovatel tvrdí, že byla porušena jeho práva na svobodu projevu a vyjadřování názorů, pak zveřejnění jeho příspěvku v obecním časopise, které požadoval a nyní ho nově označuje pouze za nabídku k otištění v obecním periodiku, bylo právě realizací těchto ústavních práv stěžovatele. Za obsah tohoto příspěvku odpovídá žalovaný a nese tak důsledky za obsah tohoto článku. Ostatně okolnosti, že žalobce příspěvek stěžovatele vnímal jako morální zásah do svých osobnostních práv, odpovídá i satisfakce požadovaná žalobcem, kterou byla výlučně omluva, a nikoliv relutární satisfakce, tedy náhrada nemajetkové újmy. Vrchní soud v Olomouci závěrem navrhuje ústavní stížnost stěžovatele zamítnout.

16. Za Nejvyšší soud se vyjádřil předseda senátu JUDr. Pavel Pavlík. Ve stručném vyjádření odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku s tím, že ústavně garantovaná práva stěžovatele dotčena nebyla.

17. Vedlejší účastník se k ústavní stížnosti nevyjádřil.

18. Vyjádření účastníků řízení bylo zasláno na vědomí a k případné replice stěžovateli, ten však možnosti repliky nevyužil.

IV. Upuštění od ústního jednání

19. Ústavní soud nenařizoval ústní jednání, neboť s ohledem na všechny zjištěné skutečnosti nebylo možno od ústního jednání očekávat další objasnění věci ve smyslu § 44 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění.

V. Posouzení ústavní stížnosti

a) Důvody meritorního přezkumu

20. Jak zjistil Ústavní soud ze spisového materiálu, stěžovatel je autorem článku „Školní facka by asi byla třeba!“, který byl publikován v obecním zpravodaji obce Bohuňovice Pohledy, ročník XX, č. 4/2010. Článek je reakcí na článek vedlejšího účastníka s názvem „Aktuálně“, který byl publikován v předchozím čísle zmíněného zpravodaje (č. 3/2010) a v němž vedlejší účastník z pozice starosty obce rekapituluje své volební období. Článek stěžovatele kriticky reaguje na článek vedlejšího účastníka, a to i za použití (shora ve výroku rozhodnutí odvolacího soudu citovaných) výrazů, které se staly předmětem žaloby a za které byla stěžovateli obecními soudy uložena povinnost se vedlejšímu účastníkovi omluvit.

21. V posuzovaném případě, ač jde v rovině podústavního práva o občanskoprávní spor na ochranu osobnosti, dochází též ke střetu dvou subjektivních ústavních práv, a to svobody projevu garantované čl. 17 Listiny, svědčící stěžovateli, a práva na ochranu osobnostních práv garantovaných čl. 10 Listiny, svědčící vedlejšímu účastníkovi řízení. Podle čl. 10 Listiny odst. 1 má každý „právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno“. Podle odst. 2 téhož článku má potom každý právo „na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života“. Podle čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny je zaručena svoboda projevu a právo na informace, přičemž každý má mj. „právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem“. Omezení svobody projevu, včetně práva zastávat názory zakotvuje čl. 17 odst. 4, který uvádí, že „svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti“. Je nepochybné, že zásah do svobody projevu stěžovatele byl stanoven zákonem a sledoval legitimní cíl, tedy ochranu práv vedlejšího účastníka řízení. Pro ústavně souladný zásah do svobody projevu stěžovatele je však nutné, aby šlo o zásah „v demokratické společnosti nezbytný“.

22. Ústavní soud konstantně judikuje, že „funkcí soudů a justice obecně je poskytovat ochranu právům jednotlivce (čl. 90 Ústavy), v materiálním právním státě pak ochranu i základním právům (čl. 4 Ústavy). Ne vždy jsou všechna základní práva přímo vykonatelná a působí vůči jednotlivci bezprostředně. V některých případech působí pouze zprostředkovaně skrze jednotlivé normy jednoduchého práva tak, že jednoduchým právem prozařují. Tak je tomu ve vztazích horizontálních, tedy ve vztazích, které nejsou založeny na nadřízenosti a podřízenosti, tj. ve vztazích, v nichž jsou si jejich účastníci rovni. Proto při výkladu či aplikaci jednoduchého práva na takové vztahy jsou soudy povinny toto prozařování pečlivě vážit a brát v potaz tak, aby současně dostály své povinnosti poskytovat ochranu jak právům v rovině jednoduchého práva, tak právům základním“ [nález ze dne sp. zn. I. ÚS 185/04, 14. 7. 2004 (N 94/34 SbNU 19)]. Ústavní soud též konstantně zdůrazňuje povinnost státních orgánů, resp.

orgánů veřejné moci obecně interpretovat a aplikovat právo pohledem ochrany základních práv a svobod [srov. nálezn sp. zn. III. ÚS 139/98 ze dne 24. 9. 1998 (N 106/12 SbNU 93)], z čehož vyplývá pro obecné soudy povinnost interpretovat jednotlivá ustanovení podústavního práva z pohledu účelu a smyslu ochrany ústavně garantovaných práv a svobod. Ústavní soud zasáhne do rozhodovací činnosti obecných soudů a bude chránit základní práva, „pokud se obecné soudy dopustily omylu při hodnocení významu základního práva nebo svobody. Obecně: čím závažnější zásah obecného soudu do určitého práva, tím důkladnější přezkum rozhodnutí obecného soudu Ústavním soudem“ [srov. nálezn sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005, N 57/36 SbNU 605)].

23. Obecné soudy byly v posuzovaném případě konfrontovány s nutností posoudit spor na ochranu osobnosti též optikou kolidujících ústavních subjektivních práv stěžovatele, na straně jedné, a vedlejšího účastníka, na straně druhé. Význam každého z kolidujících ústavních práv je pak determinován skutkovými okolnostmi případu a k nim se váží konstantní judikaturou Ústavního soudu, popř. Evropského soudu pro lidská práva, v jejichž rozhodovací činnosti již byla kolize svobody projevu a osobnostních práv nesčetněkrát řešena. Evropský soud v této souvislosti zastává postoj, že jakékoli zásahy do politické diskuse vyžadují přísný přezkum (srov. např. rozsudky Castells proti Španělsku ze dne 23. 4. 1992, č. 11798/85, odst. 42 či Ceylan proti Turecku ze dne 8. 7. 1999, č. 23556/94, odst. 34).

24. V nyní posuzovaném případě je možno zásah obecných soudů považovat za zásah do politické diskuse, neboť sporné výroky, za které byl povinen se stěžovatel vedlejšímu účastníkovi omluvit, byly kritickou reakcí na oficiální vyjádření vedlejšího účastníka coby starosty obce, tedy reakcí na článek rekapitulující volební období starosty. Ke zveřejnění jak původního článku, tak reakce stěžovatele došlo v obecním periodiku, přičemž stěžovatel byl jedním z představitelů opozičních názorů vůči vedení obce. Přísný přezkum zásahu obecných soudů do svobody projevu stěžovatele, potažmo posouzení otázky, zda zásahem obecných soudů nedošlo k porušení svobody projevu stěžovatele, je tak na místě.

b) Věcné posouzení

25. Ústavní stížnost je důvodná.

26. Pokud jde o výtky stěžovatele, které se týkají tvrzených procesních pochybení, nelze jim přisvědčit. Pochybení týkající se nesprávného poučení ze strany prvostupňového soudu napravil soud odvolací, když při jednání 2. 5. 2012 poučil účastníky řízení o právním vymezení daného sporu jako sporu na ochranu osobnosti, zopakoval důkazy provedené soudem prvního stupně a umožnil stěžovateli možnost dalších tvrzení a důkazů. Stěžovatel žádná nová tvrzení nepřednesl ani důkazní návrhy neučinil. K porušení procesních práv stěžovatele tak v posuzované věci nedošlo.

27. V řízení před obecnými soudy bylo prokázáno, že stěžovatel je autorem článku, který byl předmětem žaloby na ochranu osobnosti, jakož i to, že tento článek stěžovatel zaslal redakci obecního zpravodaje za účelem uveřejnění. Odpovědnost stěžovatele podle občanského zákoníku za případný zásah do osobnostních práv je tak dána. Odpovědnost vydavatele nebyla předmětem soudního řízení.

28. Z hlediska posouzení významu v kolizi se ocitajících ústavních subjektivních práv, resp. z hlediska posouzení nezbytnosti zásahu do svobody projevu stěžovatele, však došlo na straně odvolacího i dovolacího soudu k pochybení.

29. Prvním důležitým aspektem, který je nutno při vyvažování vzít v potaz, je klasifikace samotných sporných výroků stěžovatele. Ústavní soud ve své dosavadní rozhodovací praxi jasně vyžaduje, aby soudy braly v potaz, zda sporné výroky mají charakter skutkového tvrzení či hodnotícího (hodnotového) soudu [srov. nález sp. zn. I. ÚS 156/99 ze dne 8. 2. 2000 (N 19/17 SbNU 133), nález sp. zn. IV. ÚS 146/04 ze dne 4. 4. 2005 (N 71/37 SbNU 9), či nález sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005, N 57/36 SbNU 605], což je požadavek plně korespondující s rozhodovací praxí ESLP (srov. rozsudek ve věci Lingens proti Rakousku ze dne 8. 7. 1986, stížnost č. 9815/82, odst. 46). Uvedené rozlišení je z ústavního hlediska důležité zejména proto, že samy hodnotící soudy nepodléhají důkazu pravdy. Jak shrnul Ústavní soud, „existenci faktů lze prokázat, leč pravdivost jejich hodnocení podrobit důkazům nelze. Ve vztahu k hodnotícím soudům nelze tedy požadavek, dokázat jejich pravdivost, naplnit a takový požadavek samotnou svobodu názoru porušuje“ [srov. nález sp. zn. I. ÚS 156/99 ze dne 8. 2. 2000 (N 19/17 SbNU 133)]. Všechny sporné výroky stěžovatele mají charakter hodnotových soudů, tedy subjektivních názorů stěžovatele.

30. Jak však Ústavní soud k silné ústavní ochraně hodnotových soudů dodává, „to však neznamená, že hodnotové soudy jsou zcela nenapadnutelné v rámci řízení na ochranu osobnosti. Tam, kde je nějaké prohlášení hodnotovým soudem, může přiměřenost zásahu do osobnostních práv záviset na tom, zda existuje dostatečný faktický podklad pro napadené prohlášení, protože i hodnotový soud, bez jakéhokoli faktického podkladu, může být přehnaný“ [nález sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005 (N 57/36 SbNU 605)]. Jinak řečeno, „presumpcí dovolené kritiky (presumpcí ústavní konformity) je chráněn toliko hodnotící úsudek, nikoli tvrzení faktů, která v míře, v níž sloužila za základ kritiky, musí naopak důkazně prokazovat kritik sám“ [srov. nález sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17. 7. 2007 (N 111/46 SbNU 41), obdobně srov. rozsudek ESLP ze dne 17. 12. 2004 ve věci Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku, stížnost č. 49017/99, odst. 76].

31. U hodnotových soudů je tak nutno zvažovat jejich přiměřenost ve vztahu ke kritizované skutečnosti (srov. rozsudky ESLP Jerusalem proti Rakousku ze dne 27. 2. 2001, č. 26958/95, odst. 43 či Kuliś and Rózycki proti Polsku ze dne 6. 10. 2009, č. 27209/03, odst. 38). Je tedy rozdíl mezi použitím tvrdých či ostrých výrazů, které se však opírají o kritizovaný skutkový základ a jsou přiměřené cílům kritiky, resp. kritizovaným skutečností, na straně jedné, a samoúčelnými vulgaritami či urážkami, na straně druhé.

32. K uvedenému je nutno dodat další důležitý aspekt, a to charakter či povahu kritizovaných skutečností. V posuzovaném případě šlo o hodnocení veřejného projevu starosty obce (ve formě článku v místní tiskovině), ve kterém starosta obce bilancoval končící volební období. Jde tak zjevně o otázky týkající se politiky, resp. věci veřejných.

33. Právě v kontextu debaty o věcech veřejných, resp. politických poskytuje Ústavní soud i Evropský soud pro lidská práva názorům zaznívajících v takovýchto debatách velmi silnou ochranu. Svoboda projevu představuje „jeden ze základních pilířů demokratické společnosti, jednu ze základních podmínek jejího pokroku a rozvoje

každého jednotlivce“, přičemž „se vztahuje nejen na ‚informace‘ a ‚myšlenky‘, které jsou přijímané příznivě či jsou považovány za neškodné či bezvýznamné, ale i na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují“ [rozsudek ESLP Handyside proti Spojenému království ze dne 7. 12. 1976, č. 5493/72, odst. 48]. V této souvislosti Ústavní soud uvádí, že „základní právo na svobodný projev je třeba považovat za konstitutivní znak demokratické pluralitní společnosti, v níž je každému dovoleno vyjadřovat se k věcem veřejným a vynášet o nich hodnotící soudy. Věci veřejnou jsou veškeré agendy státních institucí, jakož i činnost osob působících ve veřejném životě, tj. např. činnost politiků místních i celostátních, úředníků, soudců, advokátů, popř. kandidátů či čekatelů na tyto funkce; věci veřejnou je ovšem i umění včetně showbyznysu a dále vše, co na sebe upoutává veřejnou pozornost. Tyto veřejné záležitosti, resp. veřejná činnost jednotlivých osob, mohou být veřejně posuzovány. Při kritice veřejné záležitosti vykonávané veřejně působícími osobami platí z hlediska ústavního presumpce o tom, že jde o kritiku dovolenou. Jde o výraz demokratického principu, o výraz participace občanské společnosti na věcech veřejných“ [srov. nález sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17. 7. 2007 (N 111/46 SbNU 41)].

34. S tím úzce souvisí další důležité kritérium, které je nutno při vyvažování svobody projevu a osobnostních práv brát v potaz, a to status osoby, která je kritikou dotčena. Obecně platí, že limity přijatelné kritiky jsou širší u politiků, než u soukromých osob. Jak konstantně judikuje ESLP, politici se na rozdíl od soukromých osob nevyhnutelně a vědomě podrobují důkladné kontrole každého svého slova a činu ze strany novinářů, i ze strany široké veřejnosti, a v důsledku toho musí prokázat vyšší míru tolerance (srov. rozsudky Lingens proti Rakousku ze dne 8. 7. 1986, č. 9815/82, odst. 42 nebo Incal proti Turecku ze dne 9. 6. 1998, č. 22678/93, odst. 54). Pojem politik je ze strany ESLP vykládán nejen jako politik působící na úrovni celostátní, ale i na úrovni regionální a místní (srov. rozsudek Kwicień proti Polsku ze dne 9. 1. 2007, č. 51744/99, odst. 52). V souladu s přístupem ESLP uvádí též Ústavní soud, že „práva na ochranu osobnosti se mohou samozřejmě domáhat i politikové a ostatní veřejně činné osoby, měřítka posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů jsou však v jejich případech mnohem měkčí ve prospěch novinářů a jiných původců těchto výroků [nález sp. zn. IV. ÚS 146/04, ze dne 4. 4. 2005 (N 71/37 SbNU 9)], resp. že „osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, mediální hvězdy aj., musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané“ [nález sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005 (N 57/36 SbNU 605)].

35. Z hlediska míry přípustné expresivity hodnotových soudů konstatoval Ústavní soud již v rané judikatuře „veřejně šířená stanoviska by zásadně neměla vybočit z mezí v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, neboť jinak by ztratila charakter korektního úsudku nebo komentáře a jako taková by se mohla ocitnout mimo meze ústavní ochrany“ [srov. nález sp. zn. III. ÚS 359/96 ze dne 10. 7. 1997 (N 95/8 SbNU 367)]. Jak již však bylo shora naznačeno, Ústavní soud postupně precizoval kritéria, podle kterých se přípustnost či nepřípustnost hodnotových soudů posuzuje. Ve veřejné či politické debatě jsou i názory nadnesené a přehánějící ústavně chráněnými [srov. nález sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005 (N 57/36 SbNU 605)]. V nálezu sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11. 11. 2005 (N 209/39 SbNU 215) pak Ústavní soud shrnul, že „i přehánění a nadsázka, byť by byly i tvrdé, nečiní samy o sobě projev nedovoleným. Ani nepřipadnost názoru kritika z hlediska logiky a podjatost kritika nedovolují samy o sobě učinit závěr, že kritik vybočil z projevu, který lze označit za přiměřený. Pouze v případě, že jde o kritiku věci či jednání osob veřejných, která zcela postrádá věcný základ a pro kterou nelze nalézt žádné zdůvodnění, je třeba považovat takovou kritiku

za nepřiměřenou. Při tom je třeba vždy hodnotit celý projev uskutečňující se ve formě literárního, publicistického či jiného útvaru, nikdy nelze posuzovat toliko jednotlivý vytržený výrok anebo větu“ [podobně srov. též nález sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17. 7. 2007 (N 111/46 SbNU 41)].

36. Pokud jde o kritiku ve vztahu k veřejně činným osobám, je nutno vždy zvážit, zda je při kritice konkrétní osoby zasaženo do její profesní sféry či sféry soukromého života. Pokud kritika zasahuje sféru profesní, je chráněna více než kritika zasahující do sféry soukromé [srov. např. rozsudek ESLP Dalban proti Rumunsku ze dne 28. 9. 1999, č. 28114/95, odst. 50].

37. Na základě shora vyložených kritérií tak, jak plynou z judikatury Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva, lze rekapitulovat klíčové aspekty nyní posuzované kolize ústavních práv stěžovatele a vedlejšího účastníka: Všechny sporné výroky pronesené stěžovatelem mají charakter hodnotících soudů. Všechny se taktéž vztahují k hodnocení veřejného projevu místního politika, tedy osoby veřejně činné. Všechny výroky pronesené stěžovatelem se týkají ryze profesní sféry vedlejšího účastníka. Projev vedlejšího účastníka, ke kterému se kriticky vyjadřoval stěžovatel, se navíc zcela týkal otázek místní politiky (rekapitulace úspěchů v končícím volebním období), stejně tak kritická reakce stěžovatele napadala vedlejšího účastníka právě jako veřejně činnou osobu, a to pouze v souvislosti s jeho veřejnou činností, resp. v úzké návaznosti na jeho veřejný projev rekapitulující úspěchy volebního období. Jak vyplynulo z dokazování před soudem prvního stupně, stěžovatel je dlouhodobým názorovým oponentem vedlejšího účastníka, vedlejší účastník ve svém článku navíc výslovně osobu stěžovatele zmiňuje.

38. Pokud stěžovatel hodnotil projev vedlejšího účastníka slovy „bezobsažná megalomanská spoušť banalit“ či „tuny balastu“, resp. uvedl o vedlejšímu účastníkovi, že je nezpůsobitý věcně seznamovat veřejnost s děním, že je neschopen reflektovat události v nějakém kontextu tím, že není schopen oprostít svůj článek od pragmatického a sobeckého „dnes a tady“ a všudypřítomného „já“, jde o hodnotící soudy, které z povahy věci nemohou být testovány z pohledu jejich pravdivosti, neboť jde o ryzí subjektivní dojmy stěžovatele. To, co může na jednoho působit jako promyšlený a věcný politický projev, může jiný vnímat jako balast či banalitu. Jde o věc názoru a vkusu. Což platí jak u kritiky projevů politiků místních, tak těch nejvyšších. Podobná hodnocení jsou ostatně velmi často obsahem každodenních politických komentářů v médiích reagujících na činy či projevy vrcholných politických představitelů.

39. Přístup odvolacího i dovolacího soudu však není v tomto ohledu zcela čitelný, neboť odvolací soud sice správně vyhodnotil sporné výroky jako hodnotové soudy, přesto však uvádí, že v daném případě nejde mimo jiné o „kritiku věcnou“, resp. že kritika „postrádá věcnost“, když zároveň předesílá, že „o věcnou kritiku nejde, vychází-li z nepravdivých podkladů a dovozuje-li z těchto nepravdivých podkladů vlastní hodnotící úsudky znevažujícího charakteru“. Ke kritériu pravdivosti se však již dále nijak nevyjadřuje, neboť poté, co konstatuje, že kritika není věcná, zároveň uvádí, že hodnocení jsou nepřiměřená svou formou s cílem zesměšnit „informace o práci žalobce a jeho spolupracujícího týmu“. Poněkud paradoxně pak působí část odůvodnění dovolacího soudu, kde uvádí, že „pravdivost tvrzení žalovaného o žalobci v předmětném článku nebyla podle odvolacího soudu prokázána“. Z rozhodnutí dovolacího soudu však opět není zřejmé, pravdivost kterých tvrzení měla být takto

údajně testována, když všechny sporné výroky mají povahu subjektivních názorů, u kterých je kritérium pravdivosti z povahy věci vyloučeno.

40. Požadavek na věcný základ kritiky je obtížně splnitelný tam, kde jde o ryzí subjektivní názor na konkrétní akty či projevy politika, např. označení politického projevu za balast. Ústavní soud nemůže tím, že by v posuzovaném případě rezignoval na ingerenci do rozhodovací činnosti obecných soudů, připustit, aby se prostor pro svobodné šíření názorů a myšlenek zúžil natolik, že bude ve veřejném prostoru zapovězeno hodnotit projevy politických představitelů slovy jako „bezobsažná megalomanská spoušť banalit“ či „tuny balastu“, resp. že bude zapovězeno kritizovat politické představitele za „neschopnost věcně seznámovat veřejnost“ s čímkoli, např. s děním v obci, jako v posuzovaném případě, a to bez ohledu na to, jakou povahu ony kritizované projevy politických představitelů budou mít.

41. Na uvedené názory má stěžovatel bezpochyby právo, a to i kdyby byl jediný, kdo bude tímto způsobem výroky konkrétní veřejně činné osoby hodnotit, resp. uvedené názory zastávat. Jak již bylo shora uvedeno, „ani nepřipadnost názoru kritika z hlediska logiky a podjatost kritika nedovolují samy o sobě učinit závěr, že kritik vybočil z projevu, který lze označit za přiměřený“ [nález sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11. 11. 2005 (N 209/39 SbNU 215)]. Stejně tak bude právem kohokoli jiného podobnými slovy hodnotit např. samotný projev stěžovatele, neboť základem svobodné společnosti je svobodná diskuse, svobodná výměna názorů, z povahy věci se lišících, protichůdných a vzájemně se popírajících. O to více musí být tato diskuse umožněna ve vztahu k otázkám veřejného zájmu, resp. při kritice představitelů veřejné moci. Podobně výrok stěžovatele o tom, že by byla „vhodná nějaká osvícená diktatura v této oblasti, která by byla provázena i tresty tělesnými, něco na způsob lámání kolem“ je zjevnou nadsázkou, která má za cíl taktéž vyjádřit určité hodnotící (tj. kritické) názory či postoje a bezesporu ji nelze brát doslova. Není ani zcela zřejmé, jakým způsobem mohl uvedený výrok zasáhnout osobnostní práva vedlejšího účastníka.

42. Soudy tak nemohou být v takovýchto případech, resp. názorových polemikách, arbitry správnosti, relevance či vhodnosti uvedených názorů, neboť podobné výroky, jako nyní posuzované, mají charakter zcela subjektivních mínění, resp. hodnotových preferencí, které jsou z povahy věci ryze individuální a nelze je objektivizovat. I zcela věcný projev jednoho politika může jeho názorový oponent vnímat jako balast či banalitu, a naopak. Podobná vzájemná subjektivní hodnocení jsou ostatně předmětem a obsahem politických diskusí na všech úrovních politiky. Veřejná debata o veřejných věcech by měla podléhat, pokud jde o subjektivní názory v ní prezentované, pouze minimální míře zásahů ze strany veřejné moci (soudů). Je věcí příjemců informací (čtenářů, diváků), aby si o aktérech veřejné diskuse sami učinili obrázek, a to jak na základě formy, tak obsahu jimi prezentovaných názorů. Je-li kritizovanou osobou osoba veřejně činná, je minimalizace zásahu veřejné moci do svobodné debaty zdůvodněna též snazším přístupem veřejně činných osob do médií, než je tomu u osob soukromých, tedy také snazší možností na jakoukoli kritiku reagovat. Jak k tomuto aspektu uvedl Ústavní soud, „mocenský zásah státu do svobody projevu za účelem ochrany dobrého jména jiných občanů by měl přijít subsidiárně, tedy pouze tehdy, pokud nelze škodu napravit jinak. Škodu lze napravit jinak než zásahem státu, např. užitím přípustných možností k oponování kontroverzním a zavádějícím názorům. Tak lze často minimalizovat škodlivý následek sporných výroků mnohem efektivněji než cestou soudního řízení“ [nález sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005 (N 57/36 SbNU 605)]. Výjimečná ingerence veřejné moci (tedy soudů v řízení na ochranu osobnosti) pak bude

namísto pouze při zjevně excesivní formě prezentace názorů, typicky u vulgárních projevů. I zde je však vždy nutno hodnotit celkový kontext projevu.

43. Pokud jde o právo na soukromý život vedlejšího účastníka, je nutno opět zdůraznit, že žádný z napadených výroků stěžovatele neobsahuje skutkové tvrzení, které by uvádělo o vedlejšímu účastníkovi nepravdivé údaje, či se svým obsahem jakkoli dotýkalo jeho soukromé či intimní sféry. Pokud odvolací soud v odůvodnění zmiňuje, že „ve svém osobním a rodinném životě byl žalobce článkem žalovaného zasažen tím, že se zabýval jeho výroky, což mu zabralo čas, aby svým blízkým vysvětloval, že není takový, jak se o něm píše“ (s. 9 rozsudku odvolacího soudu), je nutno poznamenat, že takto široce pojatý vliv na soukromý život může mít jakákoli veřejná kritika, a to prakticky vždy. S tím, že aktivity či projevy veřejně činné osoby budou hodnoceny, a to i nelichotivě, musí tato osoba počítat. Je tedy třeba rozlišovat, zda k zásahům do soukromého a rodinného života dojde sdělováním nepravdivých tvrzení týkajících se soukromého a rodinného života, či zveřejňováním sice pravdivých, ale např. intimních informací, na straně jedné, a pouhým subjektivním hodnocením veřejné politické činnosti veřejně činné osoby, se kterým se musí umět tato osoba vypořádat, a to i v kruhu rodinném. Tento typ vlivu na soukromí nemůže být, při posuzování oprávněnosti hodnotových soudů o veřejné činnosti veřejně činných osob, sám o sobě relevantní, neboť je přítomný u jakékoli kritiky, i když se kritika z hlediska svého obsahu soukromého života nijak netýká.

44. Zbývá posoudit, zda některý z výroků, byť jde o hodnotové soudy o veřejně činné osobě týkající se její veřejné činnosti, není z hlediska formy natolik excesivní, že jej lze považovat s ohledem na kritizované skutečnosti za nepřiměřený.

45. Výše uvedené výroky týkající se označení projevu vedlejšího účastníka slovy jako balast, banalita, hovořící o neschopnosti vedlejšího účastníka či v nadsázce o tělesných trestech a lámání kolem, nejsou výroky z hlediska své formy zjevně neslušnými, či vulgárními. Uvedenou formu proto nelze považovat za nepřiměřenou, aby bylo možno soudní mocí do názorové debaty vstupovat, resp. aby při vzájemném poměřování mohlo obstát právo vedlejšího účastníka na ochranu osobnostních práv před právem stěžovatele na vyjádření názoru. Uvedenou formu kritiky svého počínání by měl volený zástupce a představitel obce snést, jakkoli by ji subjektivně vnímal jako nedůvodnou či nespravedlivou, zůstává-li v rovině hodnocení jeho projevů a činů. Opačným přístupem by se prostor pro veřejnou diskusi o veřejných záležitostech výrazně snížil a riziko případného soudního sporu by mohlo vést též k autocenzuře kritiků a mít odstrašující účinek pro debatu o věcech veřejných.

46. Naopak u výroků stěžovatele, kdy na adresu vedlejšího účastníka, resp. jeho publikovaného článku uvedl, že se jedná o „moudra, která může plodit jen naprostý cynik a pitomec“, resp. že „starostu k jeho počínání vedla jedna velmi bohuňovická vlastnost, totiž sklon chovat se jako hovado“ nelze závěry obecných soudů, že jde o zjevné překročení mezi slušností, považovat za ústavně problematické. Výroky stěžovatele v uvedeném případě již působí jako osobní samoučelné urážky, jejichž intenzita není adekvátní ve vztahu ke kritizované skutečnosti. Stěžovatel zdůvodňuje potřebu použití ostřejších výrazů tím, že reagoval na „hrubosti žalobce“ spočívající v tom, že informoval ve svém článku o nemoci jednoho ze svých politických odpůrců. Kritizovaná pasáž z článku vedlejšího účastníka, kterou se zabýval též nalézací soud (s. 3 rozsudku nalézacího soudu) však nepůsobí vulgárně či útočně. Vedlejší účastník ve svém článku „Aktuálně“ mj. uvedl: „permanentní cca osmiletou letou negativní kampaň

proti mně vede pan Mgr. F. a jeho dnešní příspěvky nejsou výjimkou. Nikdy jsem na pana zastupitele neútočil, občas jsem se snažil jen pomluvám bránit. Nic jiného nebudu dělat ani nyní, tím spíš, když je dnes těžce nemocný“. Jakkoli mohl stěžovatel vnímat jako nežádoucí či nevhodnou skutečnost, že se vedlejší účastník zmínil o nemoci svého politického oponenta (resp. názorového soupeřníka stěžovatele), nelze uvedené vyjádření považovat za způsobilé k natolik vulgární reakci, jak to učinil stěžovatel.

47. Pokud jde o přiměřenost vzájemných reakcí, uvedl výslovně Ústavní soud, že „není možné, aby fakt, že určitá tvrzení jsou již odvetou na tvrzení předchozí, ospravedlňoval a převážil to, že jde o tvrzení urážející a dehonestující jinou osobu [...]. Nelze jakkoli popřít právo žalovaného, aby vyjádřil svůj názor k předchozím tvrzením stěžovatele, považoval-li je za nepravdivá [...]. Nicméně toto právo nemůže vykonávat způsobem zjevně překračujícím meze slušnosti. [...]. Cíle, jehož se žalovaný zřejmě snažil dosáhnout (uvést na pravou míru tvrzení stěžovatele týkající se jejich sporů, vyjádřit vlastní názor na tyto spory a jejich příčinu...), bylo jistě možno dosáhnout i bez použitých výrazů a urážek stěžovatele. Dovedeno ad absurdum, logika rozhodnutí odvolacího soudu by umožňovala rozpoutat "lavinu" urážek a výpadů z obou stran, které by postupně mohly co do míry expresivity i gradovat, přičemž každá další urážka by byla omluvitelná tou předchozí, a nemohla by proto být označena za neoprávněnou. Takový výklad je však s ohledem na garance práva na ochranu osobnosti neúnosný“ [nález sp. zn. II. ÚS 94/05 ze dne 1. 12. 2005 (N 220/39 SbNU 329)]. Ústavní soud tedy vychází z toho, že ačkoli platí, jak bylo shora uvedeno, presumpce ústavnosti hodnotových soudů, i tyto mají své meze dané nepřiměřenou expresivní formou „zjevně překračují meze slušnosti“.

48. Navíc je třeba obecně dodat, že slovní výpady směřované ad personam by měly být chráněny méně, než kritika ad rem. Ačkoli ESLP připustil ve vztahu k veřejně činné osobě i použití ostřejšího výrazu (v německém originále „trottel“), šlo o specifickou situaci, kdy objektem kritiky byl krajně pravicový politik kritizovaný právě za projev relativizující zločiny vojáků nacistického Německa [srov. rozsudek Oberschlick proti Rakousku (č. 2) ze dne 1. 7. 1997, stížnost č. 20834/92]. Zde tak ESLP uznal, že v uvedeném kontextu mohlo být použití ostrého výrazu na místě. V posuzovaném případě se však vedlejší účastník ve svém politickém projevu nedopustil žádných extrémních prohlášení, na které by bylo nutno reagovat natolik expresivně, jako to učinil stěžovatel, tedy za použití slov „pitomec“ a „hovado“. Ze strany vedlejšího účastníka šlo o běžný politický projev rekapitulující volební období v obci. Tento projev může kdokoli zcela svobodně hodnotit, kritizovat, a to i nelichotivě. Tuto kritiku musí každá veřejně činná osoba snést a vnímat jako součást své veřejné činnosti. Zároveň však není povinna strpět bezdůvodné častování vulgarismy jen proto, že jde o veřejně činnou osobu.

49. V kontextu posledních dvou zmíněných výroků stěžovatele, zahrnujících výrazy „pitomec“ a „hovado“, pak nelze závěr obecných soudů o povinnosti stěžovatele se vedlejšímu účastníkovi omluvit, zdůvodněný zjevným překročením mezí slušnosti, považovat za nedůvodné upřednostnění práva na ochranu osobnosti před svobodou projevu. V uvedeném kontextu je ovšem nutno též vzít v potaz, že zásah obecných soudů do svobody projevu stěžovatele má povahu pouze soudem uložené povinnosti se omluvit, nikoli relutární satisfakce.

50. Lze uzavřít, zásah obecných soudů do svobody projevu stěžovatele byl sice z pohledu limitů čl. 17 odst. 4 Listiny stanoven zákonem a sledoval legitimní cíl (tedy

ochranu subjektivních práv vedlejšího účastníka), ovšem nebyl - optikou výše rekapitulované rozhodovací činnosti Ústavního soudu, resp. ESLP - zásahem v demokratické společnosti nezbytným, a to z hlediska rozsahu soudem nařízené omluvy.

51. Odvolací soud tím, že pod rozsah soudně nařízené omluvy zahrnul též takové hodnotící soudy (názory), které by měly být bez omezení běžnou součástí kritiky politického života, resp. kritiky politických představitelů, porušil právo stěžovatele na svobodu projevu, konkrétně právo vyjadřovat své názory, garantované čl. 17 Listiny. Dovolací soud pak v protiústavním zásahu pokračoval zamítnutím dovolání stěžovatele.

52. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud nálezem vyhověl ústavní stížnosti a označená rozhodnutí obecných soudů zrušil podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, v platném znění.

53. Namísto soudce Miloslava Výborného uvedeného v akceptačním dopise k ústavní stížnosti, se zúčastnil projednání a rozhodování věci v souladu s rozvrhem práce Ústavního soudu (přístupný na www.usoud.cz) soudce Vladimír Sládeček.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 20. května 2014

Vladimír Sládeček, v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Michaela Vrbová